

สรุปผล อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักอยู่ 3 ประการ คือ (1) เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นแบบมีส่วนร่วมเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นด้านสภาพแวดล้อมโรงเรียนตามการรับรู้ของนักเรียน โดยใช้เทคนิคเสียงจากภาพและเทคนิคการสนทนากลุ่ม (2) เพื่อเปรียบเทียบลักษณะของความต้องการจำเป็นระหว่างการใช้เทคนิคเสียงจากภาพและเทคนิคการสนทนากลุ่มในด้านความสอดคล้องของความต้องการจำเป็น และลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น และ (3) เพื่อเปรียบเทียบผลของการใช้เทคนิคเสียงจากภาพและเทคนิคการสนทนากลุ่มในด้านคุณลักษณะของผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมหลังจากมีการเสริมสร้างพลังอำนาจให้มีการใช้เทคนิคทั้งสองแบบในการประเมินความต้องการจำเป็น และความคิดเห็นของผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่มีต่อการใช้เทคนิคเสียงจากภาพและเทคนิคการสนทนากลุ่มในการประเมินความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับความยากง่ายในการปฏิบัติ ความพึงพอใจของผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรม และความเหมาะสมของเทคนิค

การประเมินความต้องการจำเป็นครั้งนี้ใช้ประเด็นเนื้อหาเรื่องความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมโรงเรียนตามการรับรู้ของนักเรียน โรงเรียนที่เป็นสนามวิจัยเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่ง ซึ่งสังกัดกรมสามัญศึกษาที่ภาคใต้ โดยผู้วิจัยคัดเลือกโรงเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ดังนี้ (1) บุคลากรในโรงเรียนต้องให้ความร่วมมือ เต็มใจ และให้ความช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูล (2) ผู้บริหารโรงเรียนต้องการทราบความต้องการจำเป็นของนักเรียนเพื่อประโยชน์ในการพัฒนา ปรับปรุง และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น (3) คำนึ่งถึงลักษณะและพื้นที่ของโรงเรียน เพื่อความสะดวกในการเก็บข้อมูลและความสามารถในการเข้าถึงข้อมูล และ (4) มีครูอาจารย์ในโรงเรียนที่จะคอยเป็นผู้ช่วยวิจัยในการช่วยเหลืออำนวยความสะดวก และสนับสนุนให้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลในระหว่างที่อยู่ในสนามวิจัย สำหรับผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมมีจำนวน 2 กลุ่ม ๆ ละ 11 คน เพื่อทำการประเมินความต้องการจำเป็นโดยใช้รูปแบบการประเมินที่แตกต่างกัน แต่ละกลุ่มประกอบด้วยกลุ่มผู้ดำเนินการ จำนวน 3 คน ประกอบด้วยผู้ดำเนินการสนทนาและอภิปรายกลุ่ม ผู้จัดบันทึกข้อมูล และผู้บริการทั่วไป ซึ่งเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีหน้าที่เป็นผู้นำในการสนทนาและอภิปรายกลุ่ม รวมทั้งจัดการ ประสานงาน และร่วมกันวางแผนการทำงานกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล และกลุ่มผู้เข้าร่วมที่จะให้ข้อมูลซึ่งเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 8 คน

กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 4 ขั้นตอน ขั้นตอนแรกเป็นการขอความร่วมมือและสร้างสัมพันธภาพกับโรงเรียนที่เป็นสนามวิจัย มีการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย พร้อมทั้งดำเนินการคัดเลือกผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ขั้นตอนที่ 2 เป็นการเสริมสร้างพลังอำนาจแก่ผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยผู้วิจัยเข้าไปให้ความรู้ ให้คำปรึกษาและคำแนะนำ ดำเนินการฝึกฝนอบรม และแต่ละกลุ่มทำการทดลองประเมินความต้องการจำเป็นโดยใช้เทคนิคที่แตกต่างกัน เพื่อให้ผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมมีความรู้ความเข้าใจ เกิดความเชื่อมั่น และมีความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรมการประเมินความต้องการจำเป็น ขั้นตอนที่ 3 เป็นการประเมินความต้องการจำเป็นในแต่ละรูปแบบของเทคนิค และขั้นตอนที่ 4 เป็นการศึกษาคุณลักษณะของผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมหลังจากได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจในการประเมินความต้องการจำเป็น และเป็นการตรวจสอบข้อมูลซึ่งเป็นการประเมินความต้องการจำเป็นที่ได้จากการประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ประเภท ประเภทที่หนึ่ง เป็นเครื่องมือสำหรับใช้ศึกษาคุณลักษณะของผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมหลังจากมีการเสริมสร้างพลังอำนาจให้มีการใช้เทคนิคเสียงจากภาพและเทคนิคการสนทนากลุ่มในการประเมินความต้องการจำเป็น มีด้วยกัน 2 ชนิด คือ (1) แบบสัมภาษณ์ผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมหลังจากได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจให้มีการใช้เทคนิคทั้งสองแบบในการประเมินความต้องการจำเป็น ซึ่งประกอบด้วยแนวทางการสัมภาษณ์จำนวน 5 ข้อ และ (2) แบบประเมินตนเองเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมหลังจากได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจให้มีการใช้เทคนิคทั้งสองแบบในการประเมินความต้องการจำเป็นเป็นชนิดมาตราประมาณค่า 5 ระดับ และประเภทที่สอง เป็นแบบสัมภาษณ์ผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อการใช้เทคนิคเสียงจากภาพและเทคนิคการสนทนากลุ่มในการประเมินความต้องการจำเป็นในด้านความยากง่ายในการปฏิบัติ ความพึงพอใจของผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรม และความเหมาะสมของเทคนิค ซึ่งประกอบด้วยแนวทางการสัมภาษณ์จำนวน 8 ข้อ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหาแล้วสรุปเป็นความเรียง ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบประเมินตนเองวิเคราะห์ด้วยสถิติบรรยาย และทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับคุณลักษณะของกลุ่มผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมในแต่ละเทคนิคทั้งในช่วงก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมโดยใช้สถิติที่ (t-test) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC

สรุปผลการวิจัย

1. ความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมโรงเรียน

ความต้องการจำเป็นที่ได้จากการประเมินด้วยเทคนิคเสียงจากภาพและเทคนิคการสนทนากลุ่มส่วนใหญ่เป็นความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมด้านกายภาพในโรงเรียน เช่น ปัญหาเกี่ยวกับความสะอาดของอาคารสถานที่และพื้นที่บริเวณภายในโรงเรียน ปัญหาเรื่องความชำรุดและความขาดแคลนห้องเรียน ห้องประกอบ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ปัญหาเกี่ยวกับการทิ้งและการกำจัดขยะ เป็นต้น

2. ลักษณะของความต้องการจำเป็นระหว่างการประเมินด้วยเทคนิคเสียงจากภาพและเทคนิคการสนทนากลุ่ม

2.1 ความสอดคล้องของความต้องการจำเป็น

ความต้องการจำเป็นที่ได้จากการประเมินด้วยเทคนิคเสียงจากภาพมีจำนวน 46 รายการ และความต้องการจำเป็นที่ได้จากการประเมินด้วยเทคนิคการสนทนากลุ่มมีจำนวน 25 รายการ และพบว่ารายการความต้องการจำเป็นที่ได้สอดคล้องกันจำนวน 21 รายการ คิดเป็นสัดส่วน 21/50 หรือ ร้อยละ 42 สรุปผลจากการศึกษาในครั้งนี้ พบว่าการประเมินความต้องการจำเป็นโดยใช้เทคนิคเสียงจากภาพให้ผลการประเมินดีกว่าการประเมินโดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม โดยพิจารณาจากจำนวนรายการความต้องการจำเป็นที่ได้ ซึ่งมีมากกว่าการประเมินด้วยเทคนิคการสนทนากลุ่มถึง 2 เท่า

2.2 ลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

ผลการเลือกความต้องการจำเป็นที่มีความสำคัญสูงสุด 10 ลำดับของผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของเทคนิคเสียงจากภาพและเทคนิคการสนทนากลุ่ม มีความต้องการจำเป็นที่สอดคล้องกัน 4 รายการ

3. ผลของการใช้เทคนิคเสียงจากภาพและเทคนิคการสนทนากลุ่มในการประเมินความต้องการจำเป็น

3.1 คุณลักษณะของผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมหลังจากมีการเสริมสร้างพลังอำนาจให้มีการใช้เทคนิคเสียงจากภาพและเทคนิคการสนทนากลุ่มในการประเมินความต้องการจำเป็น

หลังจากผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจให้มีการใช้เทคนิคทั้งสองแบบการประเมินความต้องการจำเป็น พบว่าผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งสองกลุ่มเปลี่ยนไปซึ่งคุณลักษณะของผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน คือทำให้ตนเองมีความรู้ความเข้าใจในเทคนิคการประเมินเพิ่มขึ้น ทำให้กล้าแสดงออก กล้านำเสนอความคิดเห็นต่อสาธารณชนหรือที่ประชุมกลุ่ม ตนเองได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับทักษะการพูดและการนำเสนอความคิดเห็น รวมทั้งฝึกการทำงานกลุ่มและการประสานงานภายในกลุ่ม ผลการประเมินตนเองตามแบบประเมินตนเอง พบว่า

คุณลักษณะที่มีการเปลี่ยนแปลงไปมากที่สุดหลังการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมในเทคนิคเสียงจากภาพ คือความสามารถในการแก้ปัญหา/นำเสนอปัญหาด้วยความกล้าแสดงออก ส่วนคุณลักษณะที่มีการเปลี่ยนแปลงไปมากที่สุดหลังการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมในเทคนิคการสนทนากลุ่ม คือการวางแผนร่วมกันทำงานภายในกลุ่ม

ผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งสองกลุ่มได้ร่วมกันสนทนาและอภิปรายกลุ่มอีกครั้งเพื่อเสนอแนวทางแก้ปัญหาและนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินเสนอให้กับโรงเรียน จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูอาจารย์ที่เกี่ยวข้องพบว่าโรงเรียนมีความตระหนักและรับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ข้อมูลที่ได้จากการประเมินความต้องการจำเป็นในครั้งนี้มีประโยชน์ในการใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อการตัดสินใจของผู้บริหารโรงเรียนในการพัฒนา ปรับปรุง และแก้ไขปัญหาสภาพแวดล้อมโรงเรียนต่อไป

3.2 ความคิดเห็นของผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่มีต่อเทคนิค

ด้านความยากง่ายในการปฏิบัติ พบว่าทั้งเทคนิคเสียงจากภาพและเทคนิคการสนทนากลุ่มปฏิบัติได้ง่าย เพราะเป็นกระบวนการที่นำบุคคลมาร่วมกันนำเสนอความคิดเห็น ระบุความต้องการจำเป็นร่วมกันในช่วงของการสนทนาและอภิปรายกลุ่ม มีบางขั้นตอนในเทคนิคเสียงจากภาพที่ปฏิบัติได้ยาก คือ ขั้นตอนการถ่ายภาพ เพราะไม่ได้รับความร่วมมือและความเต็มใจจากบุคคลที่ถูกถ่ายภาพ และบางเหตุการณ์ไม่สามารถถ่ายภาพมาสะท้อนให้เห็นปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ส่วนขั้นตอนที่ปฏิบัติได้ยากในเทคนิคการสนทนากลุ่มที่ผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของเทคนิคการสนทนากลุ่มคิดว่าเป็นขั้นตอนของการสนทนากลุ่ม คือเกิดการโต้แย้งกัน ทำให้เกิดความครอบงำทางความคิด ทำให้ตนเองไม่กล้าแสดงความคิดเห็น

ด้านความพึงพอใจของผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรม พบว่าผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมส่วนใหญ่ชื่นชอบเทคนิคการประเมินทั้งสองเทคนิค เพราะปฏิบัติได้ง่าย ผึกให้ร่วมกันทำงานภายในกลุ่ม รวมทั้งสามารถนำเสนอความคิดเห็นหรือสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นตามการรู้ของตนเองให้ผู้อื่นได้ร่วมกันรับรู้ได้ และผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกคนยินดีและเต็มใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมการประเมินความต้องการจำเป็นอีกครั้ง

ด้านความเหมาะสมของเทคนิค พบว่าผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเทคนิคการประเมินทั้งสองเหมาะสมในการนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินความต้องการจำเป็น เพราะเป็นกระบวนการกลุ่มที่ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นร่วมกัน ได้ร่วมกันนำเสนอปัญหา และรับรู้ปัญหาได้หลากหลาย โดยเฉพาะภาพถ่ายของเทคนิคเสียงจากภาพสามารถใช้เป็นสื่อในการกระตุ้นความคิดของผู้อื่นได้ดี ทำให้รับรู้ถึงปัญหาที่ควรการแก้ไข และสามารถบอกรายละเอียดของเหตุการณ์หรือสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างลึกซึ้ง โดยมีภาพเป็นหลักฐานยืนยันเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้มีความน่าเชื่อถือและมีความหนักแน่นยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่าขั้นตอนของการเสริมสร้างพลังอำนาจให้มีการใช้เทคนิคเสียงจากภาพ และเทคนิคการสนทนากลุ่มในการประเมินความต้องการจำเป็นแก่ผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งสองกลุ่มนั้น มีจำนวนชั่วโมงการฝึกฝนอบรมตามหลักสูตรการฝึกอบรมทั้งสองหลักสูตรของทั้งสองกลุ่มไม่เท่ากัน กล่าวคือผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของเทคนิคเสียงจากภาพได้รับการฝึกฝนอบรมจำนวน 20 ชั่วโมง ในขณะที่ผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของเทคนิคการสนทนากลุ่มได้รับการฝึกอบรมจำนวน 14 ชั่วโมง เนื่องจากการประเมินความต้องการจำเป็นโดยใช้เทคนิคเสียงจากภาพนั้น ผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต้องทำการทดลองเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการบันทึกภาพ ดังนั้นจึงต้องใช้ระยะเวลาฝึกอบรมมากกว่าการใช้เทคนิคการสนทนากลุ่มจำนวน 6 ชั่วโมง โดยที่จำนวนระยะเวลาในการฝึกอบรมที่ไม่เท่ากันของทั้งสองกลุ่มนี้ไม่มีผลต่อการให้ข้อมูลที่แตกต่างกันในช่วงการประเมินความต้องการจำเป็น เพราะเป็นคุณลักษณะเฉพาะของเทคนิคการประเมิน ที่ไม่ได้เกิดจากการที่ผู้วิจัยไปให้ความรู้ หรือฝึกฝนอบรมผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของเทคนิคเสียงจากภาพเพิ่มเติมนอกเหนือไปจากผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของเทคนิคการสนทนากลุ่ม ซึ่งอาจส่งผลต่อการให้ข้อมูลที่แตกต่างกันในช่วงของการประเมินความต้องการจำเป็น

ความแตกต่างประการหนึ่งของการนำเทคนิคการสนทนากลุ่มมาใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินความต้องการจำเป็นในการศึกษาครั้งนี้ พบว่าผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มจำเป็นต้องได้รับการพัฒนา ฝึกฝน อบรม และทดลองใช้เทคนิคการสนทนากลุ่มในการประเมินความต้องการจำเป็น จุดประสงค์ที่สำคัญก็เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสนทนาเกิดความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนและกระบวนการสนทนากลุ่ม ซึ่งจะมีความแตกต่างจากการสนทนากลุ่มโดยทั่วไป ที่นำผู้เข้าร่วมสนทนามาพบปะ พูดคุย แสดงความคิดเห็นร่วมกันโดยที่ไม่ต้องผ่านกระบวนการดังกล่าว ดังนั้นกล่าวได้ว่าการใช้เทคนิคการสนทนากลุ่มในการศึกษาครั้งนี้ เป็นลักษณะของการสนทนากลุ่มแบบประยุกต์

จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่าความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมโรงเรียนที่ได้จากการประเมินด้วยเทคนิคเสียงจากภาพและเทคนิคการสนทนากลุ่มส่วนใหญ่แล้วนั้น เป็นความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในโรงเรียนด้านกายภาพ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของสร้อยศรีประทักษ์ (2533) เสาวนิจ ทองมูล (2536) และสุทธิลักษณ์ มณีศรี (2537) ที่พบว่าสภาพแวดล้อมด้านกายภาพของโรงเรียนยังมีสภาพที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียน เช่น สภาพบริเวณโรงเรียน สถานที่ทำงานและพักผ่อนนอกห้องเรียนไม่เพียงพอ ขาดแคลนห้องเรียนและความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อยภายในห้องเรียน อุปกรณ์ต่าง ๆ ในห้องเรียนขาดการดูแลรักษาซ่อมแซม สภาพห้องเรียนมีเสียงรบกวน

และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเอมอร์ เสาวลักษณ์ (2529) สุชาติ จันท์ทอง (2530) และสุตา ประยงค์พันธ์ (2539) ที่พบว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนมากมีปัญหาในเรื่องห้องเรียน ห้องสมุด ห้องประชุม อาคารเรียน การดูแลรักษาความสะอาดยังไม่ดีพอ รวมทั้งความสะอาดของห้องน้ำห้องส้วม สถานที่ทิ้งขยะ ความสะอาดของอ่างน้ำ โดยเฉพาะปัญหาเกี่ยวกับโรงอาหารหรือสถานที่รับประทานอาหารมีโต๊ะและม้านั่งไม่เพียงพอ ขนาดของโรงอาหารไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ซึ่งจะเห็นได้ว่า ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารงานในเรื่องเหล่านี้ต้องอาศัยงบประมาณเป็นสำคัญ การที่จะทำให้ สภาพแวดล้อมโรงเรียนมีบรรยากาศที่ดี มีการส่งเสริมบรรยากาศแห่งการเรียนรู้และความเป็นอยู่ของ ผู้เรียนได้นั้น ปัจจัยหลักคือหน่วยงานที่รับผิดชอบต้องมีการจัดสรรงบประมาณมาให้โรงเรียนเพื่อทำการ พัฒนา ปรับปรุง แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และบุคลากรทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันรับผิดชอบ และจากการ ศึกษาของเสาวนิจ ทองมูล (2536) และสุวิรัตน์ หมั่นขยันจิต (2535) พบว่าสถานศึกษาโดยทั่วไปยังมี ปัญหาในการบริหารและการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน คือ ขาดแคลนงบประมาณ รวมถึงวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ และงบประมาณที่ได้จากทางราชการก็ยังไม่เพียงพอ ดังนั้นจึงส่งผลให้โรงเรียนเกิด สภาพปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ขึ้นเป็นจำนวนมาก

ผลการวิจัยที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ พบว่าความต้องการจำเป็นที่ได้จากการประเมินด้วย เทคนิคเสียงจากภาพและเทคนิคการสนทนากลุ่มเป็นความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่เป็น รูปธรรม สามารถมองเห็นรายละเอียดและเหตุการณ์ของปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจน ส่วนใหญ่เป็น ความต้องการจำเป็นด้านกายภาพ โดยที่ความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในโรงเรียนด้าน วิชาการและด้านการบริหารและการจัดการที่ได้จากการประเมินด้วยเทคนิคเสียงจากภาพและเทคนิคการ สนทนากลุ่มมีจำนวนรายการที่น้อยนั้น อาจเนื่องมาจากอิทธิพลของบุคคลที่ส่งผลต่อการแสดง ความคิดเห็นหรือความสามารถในการให้ข้อมูลของผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมในแต่ละรูปแบบของเทคนิคการ ประเมิน กล่าวคือความต้องการจำเป็นเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องเกี่ยวกับคุณลักษณะและพฤติกรรมการสอน ของครูอาจารย์ ระบบการจัดการเรียนการสอน รวมไปถึงระบบการบริหารงานของโรงเรียน การ จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมสภาพแวดล้อม ซึ่งอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมไม่กล้าแสดง ความคิดเห็น ระบุความต้องการจำเป็นในรายการดังกล่าวอย่างเต็มที่ เพราะเกิดความรู้สึกเกรงใจ ขับข้องใจ หรืออาจเกิดผลกระทบต่อนตนเองได้ ทำให้ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นในรายการดังกล่าวเท่าที่ควร ดังผล การสัมภาษณ์ ผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของเทคนิคเสียงจากภาพที่ว่า "ไม่กล้าถ่าย กลัวอาจารย์จะว่าค่ะ" หรือ "อาจารย์เค้าจะถามค่ะว่า ถ่ายไปทำไม เลยไม่กล้า" และดังที่ Wang และ Burris (1997) ได้กล่าว ถึงจุดด้อยของการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเทคนิคเสียงจากภาพไว้ว่าอิทธิของบุคคลหรือธรรมชาติทางการ เมืองอาจส่งผลต่อการนำเสนอปัญหาหรือความต้องการจำเป็นของผู้เข้าร่วมได้ ทำให้ผู้เข้าร่วมไม่กล้า แสดงความคิดเห็นหรือแนวคิดของตนเองออกมาอย่างเต็มที่ และเนื่องมาจากความต้องการจำเป็นใน

เรื่องดังกล่าวมีลักษณะเป็นนามธรรม ผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของเทคนิคเสียงจากภาพจึงไม่สามารถบันทึกภาพได้

ผลการเปรียบเทียบความต้องการจำเป็นที่ได้จากการประเมินด้วยเทคนิคเสียงจากภาพและเทคนิคการสนทนากลุ่มในการศึกษาครั้งนี้ พบว่าจำนวนรายการความต้องการจำเป็นที่ได้จากการประเมินด้วยเทคนิคเสียงจากภาพมีจำนวนรายการ และความละเอียดลึกซึ้งมากกว่าการประเมินด้วยเทคนิคการสนทนากลุ่มนั้น เนื่องจากเทคนิคเสียงจากภาพเป็นเทคนิคที่เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องที่มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ร่วมกันวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น มีการวางแผนการทำงานร่วมกันโดยยึดหลักของการประเมินความต้องการจำเป็นแบบมีส่วนร่วม รวมทั้งในกระบวนการประเมินความต้องการจำเป็น มีการส่งเสริมแนวคิดหรือทัศนะของตนเองโดยใช้เทคนิคทางภาพถ่าย (photographic technique) โดยให้บุคคลร่วมกันบันทึกภาพจากเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่สะท้อนถึงปัญหา แล้วนำ ภาพถ่ายมานำเสนอในช่วงของการสนทนาและอภิปรายกลุ่ม ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน จึงทำให้รายการของความต้องการจำเป็นมีความหลากหลาย ข้อมูลมีความละเอียดชัดเจนและลึกซึ้งมากกว่าเทคนิคการสนทนากลุ่ม โดยเฉพาะในขั้นตอนของการสนทนาและอภิปรายกลุ่ม ภาพถ่ายสามารถใช้เป็นสื่อในการกระตุ้นความคิดและความรู้สึกของบุคคลที่เข้าร่วมสนทนาได้เป็นอย่างดี ทำให้ผู้เข้าร่วมสนทนาคนอื่น ๆ ระลึกถึงปัญหาที่เคยเกิดขึ้นกับตนเอง และภาพถ่ายเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้เข้าร่วมสนทนามีการร่วมกันอภิปรายในรายการแต่ละรายการออกไปอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น

จากการศึกษาความคิดเห็นของผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่อการใช้เทคนิคเสียงจากภาพและเทคนิคการสนทนากลุ่มในการประเมินความต้องการจำเป็นนั้น พบว่าเทคนิคเสียงจากภาพและเทคนิคการสนทนากลุ่มมีความเหมาะสมสำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินความต้องการจำเป็น เพราะเสียงจากภาพและการสนทนากลุ่มเป็นเทคนิคที่ใช้รูปแบบการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้กระบวนการกลุ่มเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลมีปฏิสัมพันธ์โดยการเผชิญหน้ากัน ทำให้เกิดพลังของกลุ่มเพื่อไปกระตุ้นความรู้สึกและความคิดเห็นของบุคคลในกลุ่มออกมาอย่างเปิดเผยและจริงใจ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ข้อมูลที่ได้ลุ่มลึกด้วยแง่มุมต่าง ๆ ของความคิดและประสบการณ์ของคนในกลุ่ม (นิศา ชูโต, 2540) แต่ทว่าเมื่อพิจารณาถึงระยะเวลาและค่าใช้จ่ายในระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น จะพบว่าเทคนิคเสียงจากภาพต้องในระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลมากกว่าเทคนิคการสนทนากลุ่ม โดยเฉพาะในขั้นตอนการบันทึกภาพและการเขียนคำบรรยายภาพ นอกจากนี้การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเทคนิคเสียงจากภาพจำเป็นต้องอาศัยวัสดุและอุปกรณ์ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสูงกว่าเทคนิคการสนทนากลุ่มอีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นราคาค่าฟิล์มถ่ายภาพและค่าอัดภาพ เมื่อรวมค่าใช้จ่ายในการถ่ายภาพต่อจำนวนฟิล์ม 1

ม้วนแล้วรวมราคาประมาณ 300 บาท ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ใช้ฟิล์มจำนวน 8 ม้วนทั้งในช่วงของการฝึกทดลองและการปฏิบัติจริง ดังนั้นในการนำเทคนิคเสียงจากภาพไปใช้เป็นเครื่องมือเพื่อทำการประเมินความต้องการจำเป็นในแต่ละครั้ง ผู้ประเมินควรคำนึงถึงความคุ้มค่ากับการลงทุน และพิจารณาถึงประโยชน์ที่ได้จากการประเมินว่ามีการนำผลการประเมินที่ได้ว่ามีการนำไปใช้ประโยชน์หรือไม่ อย่างไรก็ตาม เพราะจุดประสงค์ที่สำคัญประการหนึ่งของการประเมินก็เพื่อให้ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์สำหรับการตัดสินใจเพื่อใช้ในการพัฒนาและปรับปรุง ซึ่งแตกต่างกับเทคนิคการสนทนากลุ่มซึ่งใช้ระยะเวลาสั้นเพียงแต่นำบุคคลมาร่วมกันแสดงความคิดเห็นในรายการหรือเนื้อเรื่องที่ต้องการได้ และไม่ต้องใช้วัสดุอุปกรณ์อะไรมากมาย ทำให้รับทราบผลทันที แต่อย่างไรก็ตามในการใช้เทคนิคเสียงจากภาพและเทคนิคการสนทนากลุ่มเป็นเครื่องมือในการประเมินความต้องการจำเป็นนั้น ก็ต้องคำนึงถึงบุคคลที่เป็นผู้ให้ข้อมูลเป็นสำคัญ โดยเฉพาะขั้นตอนของการคัดเลือกบุคคลที่จะเข้าร่วม สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือความเต็มใจและความยินดีในการเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งจะส่งผลทำให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปอย่างรวดเร็ว และเต็มไปด้วยบรรยากาศที่สนุกสนาน

ถึงแม้ว่าค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับวัสดุและอุปกรณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของเทคนิคเสียงจากภาพจะสูงกว่าเทคนิคการสนทนากลุ่มก็ตาม แต่ในกรณีที่ต้องทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมาก การใช้เทคนิคเสียงจากภาพก็น่าจะมีค่าใช้จ่ายที่ถูกกว่า อีกทั้งข้อมูลที่ได้อาจจะลึกซึ้ง ให้รายละเอียดของเรื่องราวและเหตุการณ์ปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจน ทุกคนร่วมกันรับรู้และสามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลได้ทันที ผู้ให้ข้อมูลก็มีความเต็มใจเพราะเป็นบรรยากาศที่สนุกสนาน สามารถปกปิดความลับเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูลได้โดยที่มีรายละเอียดหรือเรื่องราวที่เป็นจริงฟ้องให้เห็นอยู่ และผลการวิจัยพบว่าภาพถ่ายซึ่งสะท้อนปัญหาหรือความต้องการจำเป็นที่ผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมนำมาใช้เป็นสื่อในการนำเสนอปัญหาในการสนทนากลุ่มนั้น เป็นสิ่งที่สามารถกระตุ้นความคิดและสะท้อนปัญหาได้ดี มองเห็นรายละเอียดของเรื่องราวอย่างชัดเจน มีหลักฐานประกอบ โดยไม่ต้องมีการพูดบรรยายอะไรมากมาย ก็สามารถทำให้ผู้เข้าร่วมสนทนาคนอื่นรับรู้ถึงปัญหานั้น ๆ ได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นลักษณะของการ "ฟ้องด้วยภาพ" ทำให้ผู้เข้าร่วมสนทนาพูดรายการหรือเรื่องราวจากภาพถ่ายไปสู่รายการอื่น ๆ ได้กว้างขวางยิ่งขึ้น นอกจากนี้ภาพถ่ายช่วยให้ผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมบางคนที่ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น กล้าที่จะนำเสนอความคิดและกล้าพูดต่อที่ประชุมขึ้น อาจเนื่องจากเหตุการณ์หรือเรื่องราวของภาพถ่ายทำให้บุคคลรับรู้และสามารถบรรยายสิ่งที่เกิดขึ้นโดยการนำเหตุการณ์หรือเรื่องราวในภาพถ่ายไปเชื่อมโยงกับประสบการณ์ที่ตนเองเคยได้รับผลกระทบหรือรับรู้มา ดังนั้นจึงทำให้ตนเองต้องการนำเสนอความคิดเห็น หรือบอกเล่าเรื่องราวดังกล่าวให้บุคคลอื่นรับรู้เช่นกัน จากงานวิจัยของดวงพร เลาทกุล (2528) ยังได้สนับสนุนข้อค้นพบผลการวิจัยในครั้งนี้อีกด้วย ซึ่งพบว่าการใช้สิ่งเร้าที่เป็นรูปภาพจะสามารถช่วยระลึกความทรงจำ และช่วยให้มีข้อมูลหรือสิ่งชี้แนะในการรับรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตามคุณลักษณะของผู้เข้าร่วมในกิจกรรมก็มีผลในการนำเสนอความต้องการจำเป็น บางครั้งถ้าผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมมีความสามารถในการพูดแสดงความคิดเห็นอยู่แล้ว ภาพถ่ายก็เป็น แต่เพียงสื่ออย่างหนึ่งที่บอกให้ทราบถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นเท่านั้นเอง การเลือกผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมให้มีความเหมาะสมกับเทคนิคเสียงจากภาพนั้น ควรเป็นกลุ่มบุคคลที่มีข้อจำกัดในการพูดหรือการนำเสนอความคิดเห็น เพราะสามารถนำภาพถ่ายมาใช้เป็นสื่อกระตุ้นความคิดให้รายการการอภิปรายกว้างขวางออกไป ผลการวิจัยอย่างหนึ่งที่พบครั้งนี้คือรายการความต้องการจำเป็นที่ได้จากการใช้ภาพถ่ายเป็นสื่อกระตุ้นความคิดให้กลุ่มมีการอภิปรายนั้นมีเพียง 12 รายการ ในขณะที่รายการความต้องการจำเป็นส่วนใหญ่ได้จากภาพถ่ายซึ่งมีถึงจำนวน 34 รายการ แสดงให้เห็นว่าภาพถ่ายเป็นสื่อกระตุ้นความคิดของกลุ่มค่อนข้างน้อย และภาพถ่ายยังกระตุ้นความคิดเห็นของผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมยังไม่ดีเท่าที่ควร สาเหตุหนึ่งอาจมาจากผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมรับรู้เกี่ยวกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นดีอยู่แล้ว และทุกคนก็ได้บันทึกภาพเพื่อนำมาเสนอเช่นเดียวกัน นอกจากนี้สิ่งที่ควรพิจารณาอีกอย่างหนึ่งสำหรับการนำเทคนิคเสียงจากภาพไปใช้กับผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็นกลุ่มเด็ก ก็คือการฝึกฝนและอบรมเรื่องการวิเคราะห์และสรุปรายการความต้องการจำเป็นที่ได้จากภาพถ่ายและจากการอภิปรายนั่นเอง เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ พบว่ายังมีรายการที่ผู้วิจัยวิเคราะห์ได้เพิ่มเติมนอกเหนือจากผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมวิเคราะห์และสรุปไว้อีกจำนวน 9 รายการ จำแนกเป็นรายการที่ได้จากการวิเคราะห์จากภาพถ่ายจำนวน 5 รายการ และรายการที่ได้จากการอภิปรายจำนวน 4 รายการ ซึ่งทำให้ความต้องการจำเป็นที่ได้ไม่ลึกซึ้งและไม่สมบูรณ์กว่าที่ควรจะเป็น ดังนั้นในขั้นตอนการฝึกฝนอบรมการใช้เทคนิคเสียงจากภาพ ควรมีการพัฒนาให้ผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมเกิดความรู้ความเข้าใจ มีทักษะและความสามารถในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปรายการจากภาพถ่ายและจากการอภิปราย รวมทั้งต้องมีการอบรมและฝึกฝนให้ผู้ดำเนินการอภิปรายมีความสามารถในการทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการ สามารถจัดอภิปรายกลุ่มให้ดำเนินไปอย่างราบรื่น มียุทธวิธีในการตั้งประเด็นคำถาม และสามารถกระตุ้นให้ผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมมีส่วนร่วมกันคิดวิเคราะห์ และแสดงความคิดเห็นออกมา ซึ่งจะช่วยให้กระบวนการประเมินความต้องการจำเป็นสมบูรณ์ และประสบผลสำเร็จมากที่สุด

ผลการศึกษาค้นคุณลักษณะของผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมหลังจากการเข้าร่วมในกิจกรรมการประเมินความต้องการจำเป็นเสร็จสิ้นแล้วนั้น พบว่าผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมมีคุณลักษณะต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น โดยเฉพาะคุณลักษณะด้านความกล้าแสดงออก ด้านการวางแผนการทำงานร่วมกันภายในกลุ่ม และด้านทักษะการพูด/การแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม จากประเด็นดังกล่าวสามารถอภิปรายได้ว่าการที่ผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมมีคุณลักษณะดังกล่าวเปลี่ยนแปลงไปนั้น สืบเนื่องมาจากในกระบวนการของการประเมินความต้องการจำเป็น ผู้เข้าร่วมในกิจกรรมทุกคนได้มีโอกาสได้พบปะ พูดคุย วางแผนการทำงานร่วมกัน และได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจในรูปแบบต่าง ๆ

เช่น การได้รับความรู้ คำปรึกษา คำแนะนำ ได้รับการฝึกฝนอบรมเกี่ยวกับกระบวนการประเมินความต้องการจำเป็นและทดลองปฏิบัติกิจกรรม ส่งผลให้ผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมเกิดความรู้ความเข้าใจ เกิดความเชื่อมั่น และมีความเป็นอิสระทางความคิดและแนวทางการปฏิบัติตนในการที่จะเข้าร่วมกิจกรรมการประเมินความต้องการจำเป็น โดยเฉพาะในขั้นตอนของการประเมินความต้องการจำเป็นในช่วงการสนทนาและอภิปรายกลุ่ม ผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกคนได้ร่วมกันวางแผนการทำงานร่วมกัน แสดงความคิดเห็น และส่งเสริมสนับสนุนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ด้วยเหตุนี้เมื่อกิจกรรมเสร็จสิ้นจึงส่งผลให้ผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมได้รับการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับคุณลักษณะต่าง ๆ ดังที่กล่าวมา รวมทั้งเกิดความมั่นใจและเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองที่มีอยู่ ผลจากการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยหลาย ๆ เรื่อง อาทิเช่นงานวิจัยของ Robinson (1991) Iutcovitch (1993) Oliver และคณะ (1995) และ Cook (1997) ที่ได้ใช้หลักการเสริมสร้างพลังอำนาจแก่บุคคลในการศึกษาความต้องการจำเป็น ทำให้ผู้บุคคลมีความเป็นอิสระ เกิดความมั่นใจ และได้ใช้กระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม ทำให้ผลการประเมินที่ได้มีความสมบูรณ์ ถูกต้องและข้อมูลที่ได้มีประโยชน์ในการวางแผนงาน

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการประเมินความต้องการจำเป็นแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้เจ้าของความต้องการจำเป็นมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิเคราะห์ความต้องการจำเป็น และวางแผนงานในการเก็บรวบรวมข้อมูลร่วมกัน ซึ่งจะทำให้ข้อมูลมีความชัดเจน ถูกต้อง และลึกซึ้ง ด้วยเหตุนี้ในการศึกษาความต้องการจำเป็นในรายการเนื้อหาใด ๆ ก็ตาม ผู้ประเมินจะต้องให้ความสำคัญกับเจ้าของความต้องการจำเป็นหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับเรื่องดังกล่าวให้ได้มีโอกาสเข้าทำงานร่วมกัน ในการกำหนดเป้าหมายการทำงานร่วมกัน และการนำเสนอความคิดเห็น ระบุความต้องการจำเป็น รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้บุคคลมีอิสระในการคิดและการปฏิบัติงาน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้เกิดขึ้น โดยที่กระบวนการดังกล่าวเป็นหลักการประเมินการเสริมสร้างพลังอำนาจตามแนวคิดของ Fetterman (1996)

แนวคิดการประเมินแบบเสริมสร้างพลังอำนาจเป็นแนวคิดที่มีคุณค่าในกระบวนการประเมินทุกระบบ เพราะเป็นกระบวนการที่สร้างเสริมให้บุคคลเกิดการเรียนรู้และมีความอิสระในความคิด ความเชื่อมั่นและความเป็นอิสระจะทำให้บุคคลเกิดความมั่นใจ ทำให้กระบวนการทำงานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและราบรื่น ถ้ามีการนำแนวคิดการประเมินการเสริมสร้างพลังอำนาจมาใช้ในวงการศึกษา โดยเฉพาะกับตัวนักเรียน ย่อมทำให้บุคคลนั้นเติบโตขึ้นด้วยความมั่นใจ สามารถรู้และเข้าใจในศักยภาพและความสามารถของตนเอง ดังจะเห็นจากผลการวิจัยในครั้งนี้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้ มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้กระบวนการประเมินเป็นไปด้วยบรรยากาศที่สร้างสรรค์ ทำให้ผลการประเมินมีความถูกต้องและสมบูรณ์ ข้อมูลซึ่งเป็นผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ นับว่ามีประโยชน์ในการใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน

เพื่อการพัฒนาและปรับปรุงสภาพแวดล้อมโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น ทำให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเกิดความตระหนักและรับรู้ในสภาพปัญหาได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายบริหารงานในโรงเรียน คณะครูอาจารย์ หรือแม้แต่ตัวนักเรียนเอง เพราะผลการประเมินจะเป็นตัวสะท้อนให้เห็นถึงสภาพ เหตุการณ์ของปัญหา ระดับของปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น บุคคลทุกฝ่ายต้องให้ความสำคัญและตระหนักกับปัญหาที่เกิดขึ้น โดยร่วมมือกันแก้ไขให้สภาพแวดล้อมให้อยู่ในสภาพที่ดี มีบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ และความเป็นอยู่ของผู้เรียนต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่าการใช้เทคนิคเสียงจากภาพกับนักเรียนสามารถให้รายละเอียดและความลึกซึ้งของข้อมูลที่ได้เป็นอย่างดี สามารถสะท้อนถึงสภาพปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไข และใช้เป็นสื่อในการกระตุ้นความคิดของบุคคลให้ร่วมกันรับรู้ถึงสภาพเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างลึกซึ้ง เข้าถึงปัญหาได้อย่างชัดเจน จึงควรที่จะได้มีการนำเทคนิควิธีการประเมินดังกล่าวไปใช้ในการศึกษาความต้องการจำเป็นในเรื่องต่าง ๆ เพื่อจะได้รับรู้และตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจน เพื่อช่วยวางแผนสำหรับการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นต่อไป

2. ผลจากการเสริมสร้างพลังอำนาจแก่ผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการประเมินความต้องการจำเป็นจากการวิจัยครั้งนี้ พบว่าทำให้ผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมได้รับการพัฒนาและมีคุณลักษณะต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไปหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นการนำเสนอปัญหา การแสดงความคิดเห็น การฝึกความกล้าแสดงออก การทำงานกลุ่ม และการวางแผนหรือการประสานงานภายในกลุ่ม ดังนั้นจึงควรมีการนำแนวคิดดังกล่าวไปใช้ในการศึกษาความต้องการจำเป็นด้วยเทคนิคอื่น ๆ เช่นกัน ซึ่งจะช่วยให้บุคคลเกิดความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง มีอิสระในการแสดงออก เกิดความเชื่อมั่นในความสามารถที่ตนเองมีอยู่ ทำให้กระบวนการทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและราบรื่น

3. ผลการประเมินความต้องการจำเป็นที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ โรงเรียนซึ่งเป็นสนามวิจัยควรรับรู้และตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น และให้ความสำคัญกับความรู้สึกลึกซึ้งคิดตามการรับรู้ของกลุ่มเด็กนักเรียน และควรหาแนวทางหรือมาตรการในการแก้ปัญหาด้านสภาพแวดล้อมโรงเรียนต่อไป เพื่อเป็นการส่งเสริมความเป็นอยู่ การเรียนรู้ และพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจของผู้เรียน จะเห็นได้ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นมีสาเหตุจากหลายแหล่งด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นเกิดจากนักเรียนหรือการบริหารงานของโรงเรียน ดังนั้นวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ทุกฝ่ายควรให้ความร่วมมือและช่วยกันแก้ไขปัญหาดังกล่าวตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ขั้นตอนของการฝึกฝนอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคเสียงจากภาพนั้น ควรมีการฝึกฝนอบรมให้ผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมเกิดความรู้ความเข้าใจและมีทักษะในการวิเคราะห์และสรุปรายการความต้องการจำเป็นที่ได้จากภาพถ่ายและจากการอภิปรายให้มากที่สุด เพื่อรายการที่ได้จะมีความลึกซึ่งครบถ้วน ไม่ขาดหาย นอกจากนี้ควรมีการพัฒนาผู้ดำเนินการให้มีความสามารถในการดำเนินการอภิปรายกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นยุทธวิธีการตั้งประเด็นคำถาม หรือการกระตุ้นให้กลุ่มร่วมกันวิเคราะห์วิจารณ์เกี่ยวกับสภาพปัญหาที่เกิดจากภาพถ่ายที่นำมาเสนอ ซึ่งจะทำให้ความต้องการจำเป็นที่ได้สมบูรณ์และประสบผลสำเร็จมากที่สุด

2. ควรมีการนำเทคนิคเสียงจากภาพไปใช้ศึกษาในประเด็นเนื้อหาด้านอื่น ๆ บ้าง เพื่อเป็นการศึกษาผลที่ได้ว่าเหมือนหรือแตกต่างกับผลการวิจัยครั้งนี้อย่างไร โดยเฉพาะทำการศึกษาเกี่ยวกับเนื้อหาด้านสภาพแวดล้อมเชิงป้องกัน (Cleaning Technology : CT) ซึ่งเป็นการให้ผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทำการบันทึกภาพ เพื่อนำภาพถ่ายมาใช้เป็นสื่อในการสนทนาและอภิปรายกลุ่ม เพื่อร่วมกันหาแนวทางป้องกันปัญหาสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้น นอกเหนือไปจากการร่วมกันแนวทางการแก้ไขปัญหาก็เพียงอย่างเดียว รวมทั้งควรมีการนำเทคนิคเสียงจากภาพไปใช้ศึกษาความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับประเด็นเนื้อหาที่มีลักษณะเป็นนามธรรม (abstract) เพื่อดูผลการอภิปรายจากภาพถ่ายว่าภาพถ่ายสามารถให้ข้อมูลที่มีความละเอียดลึกซึ้งและปริมาณมากน้อยเพียงใด

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย